

MĚŘENÍ INDEXU LOMU

- Sledujte pokyny v tomto materiálu, pokud jsou pro vás nesrozumitelné, nebojte se nás zeptat.
- Vaše dílčí i finální závěry zaznamenávejte přímo do textu či připravených grafů.
- Chcete-li, můžete si například pomocí mobilu průběh experimentu vyfotit, natočit apod.

Cíl a idea měření

Na tomto stanovišti je vaším úkolem určit index lomu různých prostředí pomocí digitálního dálkoměru.

Teoretický úvod

Rychlost světla se liší v závislosti na prostředí, kterým se šíří. Ve vakuu má světlo nejvyšší možnou rychlost, a to je $c \doteq 3 \cdot 10^8$ m/s. Pokud se šíří jiným prostředím (jako je voda, sklo, líh, atd.), jeho rychlost je menší. K popisu této skutečnosti využíváme veličinu zvanou **index lomu**. Index lomu n je poměr rychlostí světla ve dvou různých prostředích. Pro tzv. absolutní index lomu platí

$$n = \frac{c}{v},$$

kde c je vždy rychlost světla ve vakuu, v je rychlost světla ve zkoumaném prostředí.

Pozn.: Rychlost šíření světla ve vzduchu lze považovat za málo odlišnou od té ve vakuu, dále budeme pracovat s rychlostí světla ve vzduchu rovnou c .

Úkol 1: Měření vzdálenosti v různých prostředích

Postup

1. Změřte pomocí digitálního dálkoměru několik vzdáleností l_d . Dálkoměr při měření umístěte do různých pozic (viz obrázek 1). Některá měření proveďte v jiných prostředích než je vzduch (např. voda).
2. Měřenou vzdálenost vždy ověřte pomocí pásového měřidla (vzdálenost l_m).
3. Získané hodnoty zapisujte do tabulky.

POZICE 1

POZICE 2

Obr. 1: Způsoby přiložení dálkoměru

Objekt	l_d [m] (pozice 1)	l_d [m] (pozice 2)	l_m [m]
Lavice			
Prázdné akvárium			
Akvárium s vodou (skrz stěny a vodu)		X	

4. Zamyslete se, odkud dálkoměr měří vzdálenost. Dokážete z naměřených hodnot určit délku dálkoměru?

5. Zkuste vysvětlit odlišnosti v naměřených hodnotách l_d a l_m , které nejsou způsobeny umístěním dálkoměru. Ve kterém měření došlo k výraznější odchylce? Čím se toto měření odlišuje?

Úkol 2: Jak funguje dálkoměr?

1. Navrhněte způsob, jakým dálkoměr měří vzdálenost. Využijte poznatky z předchozího úkolu.

2. Přivolejte si lektora a nápady s ním konzultujte.
3. Nyní se společně s lektorem zamyslete nad tím, jak můžete pomocí měření vzdálenosti dálkoměrem určit index lomu průhledného prostředí.
4. Pomocí definičního vztahu pro index lomu se jej pokuste vyjádřit pomocí měřitelných vzdáleností l_d , l_m . Využijte vztah z teoretického úvodu a poznatky z konzultace s lektorem.

$n =$

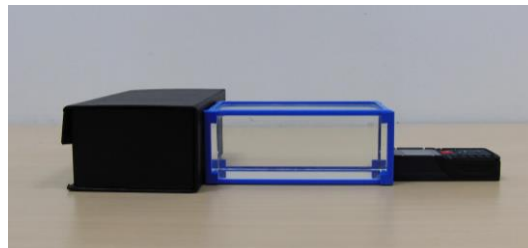
Úkol 3: Určování indexu lomu

Připravte experiment dle obrázku. **Dbejte na přesné umístění dálkoměru!**

Naměřené hodnoty zapisujte do připravené tabulky.

Postup

1. Změřte pomocí pásového měřidla délku skleněného hranolu.
2. Odečtěte z dálkoměru hodnotu l_d , kterou ukáže při měření skleněného hranolu. Proveďte korekci hodnoty vzhledem k umístění dálkoměru.
3. Na základě vztahu odvozeného v úkolu 2 určete index lomu skla.
4. Měření opakujte pro další připravená prostředí (plastová tyč, voda v akváriu).
5. Porovnejte získané hodnoty s tabulkovými.

Obr. 2: Uspořádání experimentu

Prostředí	l_m [m]	l_d [m]	n	$n_{tabulky}$
sklo				
voda				
plast				
vzduch				

Rozmyslete, co všechno ovlivnilo přesnost získaných hodnot indexu lomu.

Závěry

V prostředích jako je voda, líh, sklo, ... naměří dálkoměr *větší/menší* hodnotu než je reálná vzdálenost. Je to proto, že v těchto prostředích se světlo šíří *rychleji/pomaleji* než ve vzduchu. Index lomu těchto prostředí je vždy *větší/menší* než 1.

Index lomu vyjadřuje, kolikrát je rychlost světla v daném prostředí než ve .

Stručně popište, v čem spočívalo určování indexu lomu pomocí dálkoměru.

